

Світове господарство і міжнародні економічні відносини

Пушкар Т.А.

доцент кафедри економіки підприємств

міського господарства

Харківський національний університет

міського господарства імені О. М. Бекетова

м. Харків, Україна

ЕКСПОРТНА ОРІЄНТАЦІЯ НА МАКРОЕКОНОМІЧНОМУ РІВНІ

Становлення сильної конкурентоспроможної економіки неможливе без спрямування певних зусиль як на макроекономічному, так і мікроекономічному рівні для створення сприятливих зусиль для розвитку експорту країни, регіонів, підприємств і забезпечення стабільних позицій на певних міжнародних ринках. Спрямованість країни на інтеграцію до ЄС, політичні реалії сучасного розвитку України як держави зумовлюють значні зміни у експортній орієнтації економічних суб'єктів на усіх рівнях.

Значна увага до питань розвитку міжнародних економічних відносин, формування ефективної зовнішньоекономічної політики, яка створює сприятливі умови для виходу українських підприємств на міжнародні ринки, в дослідженнях українських вчених зумовлюється як об'єктивними процесами у світовому господарстві (інтернаціоналізацією виробництва та обміну, транснаціоналізацією національних економік, поглибленням міжнародної економічної інтеграції), так і пошуком країни свого місця у світовому економічному просторі. Питанням розвитку міжнародної економічної інтеграції, становлення конкурентної національної економіки на міжнародному рівні і формування дієвої зовнішньоекономічної політики присвячені праці провідних українських вчених Антонюка Л. Л., Внукової Н. М., Єрмакової А. О., Новицького В. Є., Філіпенка А. С., Циганкової Т. М., Шкурпія О. В. та інш. [1 - 6].

Експортну орієнтацію традиційно визначають за рівнями економічних суб'єктів, тобто:

- на макроекономічному рівні: експортна орієнтація національної економіки, регіону, галузі;
- на мікроекономічному рівні – експортна орієнтація суб'єктів господарювання.

Виходячи із рівня економічного суб'єкта, визначення дефініції, експортна орієнтація має свої особливості. На макроекономічному рівні більшість дослідників пропонують спрощений підхід, який базується на співвідношення експорту і власного виробництва, тобто ту частину експорту, яку він займає у з вітчизняному виробництві продукції [7, с. 195].

Експортна орієнтація на макроекономічному рівні виступає як спрямованість національного виробництва на міжнародні ринки і превалювання над внутрішніми ринками у забезпеченні стабільних конкурентних позицій на них. Найбільш поширеним показником, який її оцінює, є експортна квота. Стосовно національної економіки або регіону експортна квота розраховується як відношення обсягів експорту країни (регіону) у вартісному виразі за певний період до валового внутрішнього продукту країни (валового регіонального продукту) за той же період. Стосовно певної галузі експортну квоту найчастіше визначають як співвідношення експорту галузі у вартісному виразі до валового обсягу випуску продукції галузі.

До найбільш експортноорієнтованих галузей України у 2008-2012 р. відносилися гірнична, металургійна й хімічна [8, с. 36]. Значному рівню експортної орієнтації транспортної галузі України сприяло геополітичне і географічне становище країни. Але соціально–політична ситуація у 2014 р. внесла значні корективи у формування і пріоритетні напрями експортної орієнтації. Оскільки значна частина гірничо-металургійного і хімічного комплексів країни розташована на території Донецької, Луганської, Дніпропетровської і Запорізької областей. Соціальна, політична і геополітична криза в першу чергу вплинула як на обсяги виробництва даних галузей, так і на розрив певних партнерських зв'язків. Як не важко це

визнавати, але даним галузям потрібно буде не тільки багато часу, але і нові значні інвестиційні ініціативи для збереження обсягів експорту і позицій на міжнародних ринках.

Зазначимо, що визначення експортної орієнтації як показника, який оцінює обсяги рівня, є досить обмеженим. В умовах євроінтеграції експортна орієнтація на макроекономічному рівні набуває нового значення. У розрізі формування нової парадигми дослідження експортної орієнтації її можливо визначити як:

1. довгострокову стратегію розвитку національної економіки (регіону, галузі), яка спрямована на досягнення значних конкурентних переваг певних як товарів і послуг, так і в цілому національної економіки (регіону, галузі) на міжнародних ринках;

2. характеристику зовнішньоекономічної діяльності країни (регіону, галузі), яка відображає глибинні процеси інтернаціоналізації виробництва і обміну, транснаціоналізації та розвитку міжнародної економічної інтеграції;

3. показник, який відображає ступінь інтеграції національної економіки (регіону, галузі) у світогосподарський простір шляхом розвитку найбільш пріоритетних і конкурентоспроможних на міжнародному рівні виробництв товарів і послуг.

Таким чином, експортна орієнтації національної економіки України, як і її регіонів та галузей, у 2014-2015 рр. зазнає значних змін. Соціально-політична ситуація у східних регіонах, цілеспрямований комплекс заходів із інтеграції у ЄС об'єктивно вносять значні корективи у обсяги експорту певних галузей, їх внесок у експорт країни, а також у довгострокову перспективу забезпечення конкурентних позицій. Зокрема, об'єктивні умови соціально-економічного розвитку країни у довгостроковий період можуть значно підвищити конкурентоспроможність воєнно-промислового комплексу країни, його роль і значення у експортні країни. Також у найближчий час слід очікувати подальшого розвитку і значного підвищення експортної орієнтації галузей національної економіки України, що

виробляють послуги, таких як туризм, готельно-ресторанне господарство та транспорт.

Література

1. Антонюк Л. Л. Міжнародна конкурентоспроможність країн : теорія та механізм реалізації [Текст] : монографія / Л. Л. Антонюк ; Київський нац. екон. ун-т. - Київ : КНЕУ, 2004. - 275 с.
2. Організація забезпечення створення фінансових кластерів транскордонного співробітництва: монографія / Наук. ред. та кер. кол. авт. д.е.н., проф. Н. М. Внукова. – Львів : Інститут регіональних досліджень НАН України, 2011. – 104 с.
3. Крупін В. Є. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності територіально-виробничих систем [Текст] : монографія / В. Є. Крупін; НАН України. Ін-т регіональних досліджень; наук. ред. С. О. Іщук. – Львів, 2009. – 218 с.
4. Козак Ю.Г. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: сучасні особливості функціонування та аналізу розвитку [Текст] : монографія / Ю. Г. Козак, Н. С. Логвінова, Т.В. Бтаалова. – Одеса, Одеський національний економічний університет. – 2012. – С. 182.
5. Новицький В. Є. Міжнародна економічна діяльність України : [підручник] / В. Є. Новицький. – К. : КНЕУ, 2003. – 948 с.
6. Шкурпій О. В. Інтелектуальний капітал в умовах становлення постіндустріального суспільства : імперативи глобального економічного розвитку та орієнтири для України [Текст] : монографія. / О. В. Шкурпій. – Полтава : РВВ ПУЕТ, 2010. – 303 с.
7. Федулова І. В. Дослідження експортної орієнтації та імпортозалежності основних продуктів харчування в контексті забезпечення продовольчої безпеки / І.В. Федулова// Наукові праці НУХТ. – № 53. – С. 194-203.

8. Раєвнєва О. В. Моделювання поведінки експортоорієнтованого підприємства [Текст] : монографія / О. В. Раєвнєва, А. С. Карпенко. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2014. – 384 с.